

[Obtíže Jaspersova pojetí víry]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1985-1 \(rukopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1985-1 \(rukopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 25. 8. 1985
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 25. 8. 1985

[Obtíže Jaspersova pojetí víry]

850825-4

(7) (25. 8. 85 – Ostr.)

Jaspers zcela nepochopitelně užívá někdy formulací, které dost nedávají smysl nebo jsou v napětí až rozporu s jeho celkovou koncepcí. Tak např. čteme, že „v *existenci* leží (!) pravda jakožto vlastní víra“ (30: „In der Existenz liegt Wahrheit als eigentlicher Glaube.“). Poměr mezi pravdou, vírou a existencí tu je totálně zatemněn. Přihlédneme-li ke kontextu, zjistíme, že jde o (třetí) otázku: Co je pravda? (29); a na tuto otázku se odpovídá tak, že slovesa „*liegen*“ je použito celkem čtyřikrát, takže nemůže jít o nepřesnost nebo nedopatření. Mohli bychom překládat jako „spočívá“. Ale pak se ihned dostaneme do absurdností (ovšem nelze vyloučit, že záměrně volených). Pro citovanou větu by to znamenalo asi tolik: pravda spočívá (se prosazuje, uplatňuje, uskutečňuje) v existenci jakožto vlastní víra. Jestliže existence je chápána v soulase s etymologií jako schopnost subjektu transcendovat sebe, tj. vztahovat se bytostně k transcendenci, potom je vztah k pravdě realizován jako víra – a pravda se vtiskuje v existenci jakožto víra. Ovšem tento – vcelku přijatelný – výklad předpokládá určité dojasnění, a tím posun v Jaspersově pochopení. Především jde o posun k pojetí víry jako nepředmětně intencionální, proti čemuž se sám Jaspers vehementně ohražuje. Pro něho je víra vždycky vírou v něco či na něco („Daher ist zwar Glaube immer Glaube an Etwas“ – 13); a jako falešnou odmítá myšlenku, že záleží na tom, že věříme, nikoliv na tom, co věříme (141), jako zvrácenost (*Verkehrung*). Takže se musíme pokusit řádně a co nejpresněji vyslovit své odlišné pojetí víry ve srovnání s pojetím Jaspersovým.

Formulace, že záleží na tom, věřit, a že nezáleží na tom, čemu, je sama matoucí a hluboce mylná, protože dovoluje konfuzi dvou různých významů slova „víra“ a „věřit“. Rozpoznání této konfuze, nezbytná analýza a jako její výsledek pročištění pojmového aparátu je tu základní nezbytností. Abychom si analýzu usnadnili, musíme nejdříve rozlišit víru samou od jejího sebezpočopení, tj. od reflexe víry. Když ten, kdo věří (resp. žije z víry, jak čteme: spravedlivý z víry živ bude), o své víře přemýšlí, tj. když chce ve svém sebezpočopení myšlenkově uchopit základ a důvod své životní atitudy, svých rozhodnutí, svého životního nasazení atd., pak musí zapojit do své reflexe nutně také širší kontext – jak už to při „logických“ souvislostech ani jinak není možné. Protože reflexe je myšlenkovým aktem a protože každé myšlení má nějaký svůj předmět, tj. je myšlením o něčem a na něco, musí reflexe víry vyřešit problém svých předmětných intencí, které nemůže zanechat nenaplněny, ale které nemůže už dnes ani prostě jen zanedbávat jako nevýznamné nebo bezvýznamné. (Tak tomu ještě mohlo být v archaické společnosti, která mohla ve svých mýtech ponechávat předmětné intence stranou a na okraji zájmu.) Výsledkem jsou pokusy formulovat obsah víry jako nějakou výpověď (poznatek, názor apod.), s níž vyslovuji souhlas, kterou přijímám za správnou a pravdivou.

Jaspers zcela oprávněně vidí scestnost takových pokusů, ale nehodlá se oné struktury „věřit v něco“ nebo „na něco“ vzdát. Tím se nutně dostává na jiné scestí, do jiné slepé uličky.